

Valtiovarainministeriö

minnamaria.korhonen@gov.fi

roosa.valkama@gov.fi

VN/9033/2023

Hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän raportointien taloustietojen tietosisällöt ja tekniset kuvaukset tilikaudelle 2024

Valtiovarainministeriö (VM) on kutsunut Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) kuulemistilaisuuteen taloustietojen toimittamiseen sovellettavista tietosisällöistä ja teknisistä kuvauksista koskien tilikautta 2024. Lausunto on myös mahdollista antaa kirjallisesti torstaihin 4.5.2023 mennessä. Kirjallisena lausuntoon KKV esittää seuraavaa.

Yleiset huomiot

Kilpailulain 30 d § edellyttää, että hyvinvointialueen, hyvinvointiyhtymän ja niiden määräysvaltaan kuuluvien toimijoiden on pidettävä kilpailutilanteessa markkinoilla harjoittamastaan taloudellisesta toiminnasta erillistä kirjanpitoa sekä laadittava toiminnan tuotoista ja kuluista tilikausikohtainen tuloslaskelma, joka on julkinen ja esitetään tilinpäätökseen sisältyvänä liitetietona. Näin ollen KKV pitää myönteisenä, että hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva taloudellinen toiminta sisällytettiin Valtiovarainministeriön asetuksessa sovellettaviin raportointikokonaisuuksiin tilikaudesta 2023 alkaen, ja että kilpailulain 30 d §:ssä tarkoitettu eriyttämisvelvoite sekä tilinpäätöksen liitetietona esitettävä tuloslaskelma otetaan huomioon Valtiovarainministeriön asetuseräluonnoksessa myös tilikauden 2024 osalta.

Valtiovarainministeriön asetuseräluonnoksessa ja sen liitteissä esitetyt tietovarantoon raportoitavat tietosisällöt poikkeavat kuitenkin kilpailulain 30 d §:n edellyttämisestä ja siten hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien tilinpäätöksissään esittämistä tiedoista. KKV:lle on tärkeää, että kilpailulain 30 d §:n tarkoittamat tiedot raportoidaan Valtiokonttorin tietovarantoon samassa muodossa ja laajuudessa kuin ne on esitetty hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien tilinpäätöksissä. Näin ollen KKV pitää tärkeänä, että kilpailulain 30 d §:n tarkoittamiin tietoihin liittyviä taulukko- ja raportointimalleja voidaan vielä kehittää KKV:n ja Valtiovarainministeriön yhteistyöllä.

Jäljempänä KKV esittää huomioita kuulemisen kohteena olevista muutoksista raportointivaatimuksiin. Lisäksi lausunnossa kuvataan kilpailulain 30 d §:n hyvinvointialueille ja hyvinvointiyhtymille asettamia vaatimuksia, jotka ovat keskeisiä taloustietojen raportoinnin kannalta, sekä esitetään joitakin eroavaisuuksia taloustietojen raportointimallin ja kilpailulain edellytysten välillä edellä mainittua raportoinnin kehittämistyötä varten.

Asetusluonnoksessa ja sen liitteissä ehdotettavat muutokset

Vuoden 2024 raportointiin esitettävät muutokset (liite 3) eivät näytä suoraan kohdistuvan kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan raportointikokonaisuuteen. palveluluokituksen kuvauksia ja huomautuksia koskevien muutosesityksien (liite 4) osalta KKV toteaa, että kilpailulain 4 a luvussa taloudellisen toiminnan käsite tarkoittaa tavaroiden ja palveluiden tarjoamista markkinaympäristössä. Käsite on yhtenäinen Euroopan Unionin oikeuden kanssa. Julkisen sektorin on arvioitava itse, milloin se toimii samoilla markkinoilla yksityisten yritysten kanssa ja määriteltävä omasta toiminnastaan ne palvelut ja tuotteet, jotka suuntautuvat markkinoille. Taloudellista toimintaa ei ole esimerkiksi julkisen vallan käyttäminen tai viranomaistoiminta, julkisesti rahoitettu ja valvottu koulutus tai solidaarisuuteen perustuva terveydenhuolto.

Yleisellä tasolla KKV pitää myönteisenä, että hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palveluluokituksissa (liite 4) huomioidaan omana palveluluokanaan yleiskatteisen toiminnan ulkopuolinen toiminta, yleisen toimialan tehtävät, johon sisältyy hyvinvointialuelain mukaiset rajoitetut yleisen toimialan tehtävät, kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva taloudellinen toiminta. KKV katsoo, että kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan huomioiminen osana yleiskatteisen toiminnan ulkopuolisen toiminnan palveluluokkaa voi mahdollisesti selkeyttää taloudellisen toiminnan luonteen määrittelyä ja tunnistamista raportointia toteuttavien näkökulmasta. KKV kuitenkin toteaa, että kaikki yleiskatteisen toiminnan ulkopuolinen toiminta ei välttämättä ole kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa. Lisäksi voi olla myös mahdollista, että jotakin muuta palveluluokituksen mukaista palvelua tai sen osaa tarjotaan kilpailutilanteessa markkinoilla. Tällainen palvelu tulisi raportoida myös kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan raportointikokonaisuudessa.

Kilpailulain 30 d §:n tarkoittamat tiedot ja edellytykset

Hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien taloustietojen raportoinnissa kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan raportointikokonaisuus (HKLMY) sisältää hyvinvointialueen tai hyvinvointiyhtymän kilpailulain 30 d §:n perusteella laatimat tuloslaskelmat. Kilpailulain 30 d §:n perusteella laadituilla tuloslaskelmilla tarkoitetaan niitä eriytettyjä tuloslaskelmia, jotka hyvinvointialueiden tulee kilpailulain 30 d §:n nojalla laatia kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvasta taloudellisesta toiminnasta ja esittää tilinpäätöksen liitetietona.

Kilpailulain 30 d § edellyttää, että hyvinvointialueen/hyvinvointiyhtymän kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma on johdettavissa sen kirjanpidosta ja laadittu kirjanpitolain tai hyvinvointialueeseen/hyvinvointiyhtymään sovellettavien muiden kirjanpitosäännösten mukaisesti¹. Kilpailulain 30 d § ei edellytä

¹ He 68/2018 vp. s. 54-55

tiettyä kaavaa kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan eriytetyn tuloslaskelman esittämisessä. Tuloslaskelman tulee kuitenkin antaa oikea kuva kilpailutilanteesta markkinoilla harjoitettavan taloudellisen toiminnan kannattavuudesta, kun sitä tarkastellaan itsenäisenä toimintona.

Kilpailulain 30 d §:n perusteella laadittu tuloslaskelma lisätietoineen on julkinen ja se tulee esittää tilinpäätökseen sisältyvänä liitetietona². Kilpailulain 30 d §:n perusteella laaditut tuloslaskelmat esitetään hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän tilinpäätöksessä lähtökohtaisesti yksikkökohtaisesti. Kunkin yksikön tulee eriyttää kirjanpidossaan kilpailullinen toimintansa muusta toiminnastaan³.

Kilpailulain 30 d § edellyttää lisäksi tilinpäätökseen liitettäväksi tuloslaskelman ohella myös kustannuslaskennan kuvauksen⁴. Kustannuslaskennan periaatteiden selkeä esilletuonti on erityisen tärkeää, jotta voitaisiin tarkistaa tulojen ja menojen kohdistamisen oikeellisuus ja objektiivisuus⁵.

Kilpailulain perusteella laadittujen tietojen raportointinen taloustietovarantoon

KKV:lle on tärkeää, että kilpailulain 30 d §:n edellyttämät tiedot raportoidaan Valtiokonttorin tietovarantoon samassa muodossa ja laajuudessa kuin ne on esitetty hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien tilinpäätöksissä, jotta vastaavuus tilinpäätöstietoihin säilyy. Kilpailulain 30 d §:n tarkoittamien tietojen raportointinen yhdenmukaisesti hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien tilinpäätöstietoja vastaavalla tavalla edistää tietojen tulkintaa ja tarkoituksenmukaista hyödyntämistä.

Valtiovarainministeriön asetusluonnoksen liitteissä esitetyssä taulukko- ja raportointimallissa (HKLMY) raportointivelvoitteet ovat kuitenkin hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien tilinpäätöksissä esitettäviä kilpailulain edellyttämiä tietoja suppeammat. Esimerkiksi kilpailulain 30 d §:ssä tarkoitettu kustannuslaskennan kuvaus ei vielä sisälly asetusluonnoksessa määriteltyihin tietosisältöihin ja siten talousraportoinnin piiriin. KKV pitää tärkeänä kustannuslaskennan kuvauksen lisäämistä raportoitaviin tietosisältöihin, sillä se edesauttaa kilpailulain 30 d §:n tarkoittaman tuloslaskelman arviointia.

Lisäksi Valtiovarainministeriön asetusluonnoksen liitteissä esitetyssä HKLMY-taulukkomallissa tuotot ja kulut raportoidaan taloustietovarantoon yhtenä kokonaisuutena. Kilpailulain edellyttämän oikean kuvan muodostamisen kannalta voi joissain tilanteissa olla merkityksellistä esittää kilpailulain 30 d §:ssä tarkoitettujen tuloslaskelman erät alaryhmittäin eriteltynä, jotta tuloslaskelma antaa riittävät tiedot kilpailullisen toiminnan tuloksen muodostumisesta. Kuitenkin Valtiovarainministeriön asetusluonnoksen liitteissä esitetty HKLMY-

² HE 68/2018 vp, s. 54-55

³ HE 68/2018 vp, s. 53

⁴ HE 68/2018 vp, s. 54-55

⁵ HE 68/2018 vp, s. 55.

taulukkomalli tukee tuottojen ja kulujen raportoinnista taloustietovarantoon yhtenä kokonaisuutena. Myös tältä osin KKV pitää tärkeänä taulukkomallien kehittämistä siten, että hyvinvointialueilla ja hyvinvointiyhtymät voivat raportoida tiedot samassa muodossa ja laajuudessa, kuin mitä ne ovat esittäneet tilinpäätöksissään. KKV pitää tärkeänä myös kilpailulain mukaisten yksiköiden yksilöimisen lisäämistä raportoitaviin tietosisältöihin myöhemmin. Kilpailulain mukaisten yksiköiden yksilöiminen osaltaan tuottaa tietoa hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien kilpailullisen toiminnan rakenteesta ja toimialasta.

Yhteenvedona KKV toteaa, että nykyisellään tietovarantoon raportoitavat tietosisällöt tuottavat osaltaan tietoa hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien harjoittaman kilpailutilanteesta markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan alueellisesta sijoittumisesta ja toiminnan laajuudesta, mutta tiedot poikkeavat kilpailulain 30 d §:n edellyttämistä, hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien tilinpäätöksissään esittämistä tiedoista. KKV:n näkemyksen mukaan voidaan kuitenkin pitää tarkoituksenmukaisena, että raportoitavia tietosisältöjä lisätään ja kehitetään vaiheittain, ja että raportointivaatimuksia tarkennetaan saadun tiedon ja käyttökokemusten perusteella. KKV pitää kuitenkin tärkeänä, että jatkossa kilpailulain 30 d §:n tarkoittamiin tietoihin liittyvää raportointia tarkennetaan ja taulukko- ja raportointimalleja kehitetään KKV:n ja Valtiovarainministeriön yhteistyöllä.

Kirsi Leivo
pääjohtaja

Maria Tuominen
asiantuntija

Jakelu

Valtiovarainministeriö